

TOIMINTAOHJE ZIKAVIRUSINFEKTION EPÄILYSSÄ

Tämä ohje on laadittu THL:n, HUS:n, ECDC:n ja CDC:n ohjeiden pohjalta

1. ZIKAVIRUS

Zikavirus kuuluu flavivirusten sukuun ja sitä levittävät *Aedes*-sukuun kuuluvat hyttysset, jotka levittävät myös muun muassa dengue- ja chikungunya-virusia. Zikavirusta on esiintynyt aikaisemmin Länsi- ja Keski-Afrikassa sekä Kaakkois-Aasiassa. Vuodesta 2014 lähtien virus on levinnyt Etelä- ja Väli-Amerikassa sekä Tyynenmeren saarilla, joissa sitä ei ole aikaisemmin tavattu. Kesällä 2016 virus levisi myös Yhdysvaltoihin, jossa tartuntoja on esiintynyt pienellä alueella Miamissa sekä Teksasissa. Zikaviruksen leviäminen edelleen uusille alueille on erittäin todennäköistä, sillä virusta levittäviä hyttyslajeja tavataan maailmalla laajasti.

Zikaviruksen tarttuminen suoraan henkilöstä toiseen on harvinaista, mutta joitain seksin välityksellä tapahtuneita tartuntoja on raportoitu. Tartunnat ovat valtaosin tapahtuneet miehestä naiseen. Oireiden alkamisen jälkeen Zikavirusta on verenkierrossa keskimäärin viikon ajan, mutta siemennesteessä pitempään. Sitä, kuinka pitkään virus säilyy siemennesteessä taudinaiheuttamiskykyisenä ei tiedetä.

2. OIREET

Zikavirusinfektioon voi liittyä kuumetta, silmätulehdus, ihottumaa sekä nivel- ja lihaskipuja. Nuhan ja yskän ei ole kuvattu liittyvän zikavirusinfektioon. Taudin itämisaika on 3–12 päivää. Tauti kestää muutamista päivistä noin yhteen viikkoon, on useimmiten lieväoireinen ja vaatii harvoin sairaalahoitoa.

Zikavirusinfektio voi aiheuttaa synnynnäisiä kehityshäiriöitä sikiöille, etenkin jos äiti on saanut infektion alkuraskauden aikana. Viruksen yhteys Guillan-Barré – oireyhtymään on myös vahvistumassa.

3. TARTUNNAN TORJUNTA

Zikavirusinfektioon ei ole spesifistä rokotetta, vaan tartuntojen ehkäiseminen epidemia-alueella perustuu suojautumiseen sitä levittävilta hyttysiltä. Epidemia-alueella, on tärkeää suojautua hyttysen pistoilta pukeutumalla pitkähihaisiin ja -lahkeisiin vaaleisiin vaatteisiin, hyttysverkoilla ja käyttämällä hyttyskarkotetta.

Raskaana oleville naisille on zikavirusinfektion riskin vuoksi voimassa THL:n antama matkustussuositus:

Alueet jossa zikavirusta esiintyy (WHO:n kategoriat 1 ja 2 ECDC:n kartassa sekä maalistassa): Raskaana olevien on hyvä keskustella terveydenhuollon ammattilaisten kanssa matkustamisen riskeistä ja heitä suositellaan siirtämään ei-välttämätöntä matkaa. Infektion riski on suurempi kategorian 1 kuin kategorian 2 alueilla.

Kartta ja maalista (ECDC) http://ecdc.europa.eu/en/healthtopics/zika_virus_infection/zika-outbreak/Pages/Zika-countries-with-transmission.aspx

Raskautta suunnittelevan naisen pitää lykätä raskauden suunnittelemista **kahdeksalla viikolla** zikavirusinfektiosta toipumisen tai viruksen leviämisalueella matkustamisen jälkeen.

Esiintymisalueelta (kategoriat 1 ja 2 ECDC:n kartassa) palaavalle miehelle suositellaan

- Kondomin käyttöä raskaana olevan kumppanin kanssa **koko loppuraskauden ajan**
- Raskautta suunnittelevan kumppanin kanssa miehelle suositellaan raskaaksi tulemisen siirtämistä ja kondomin käyttöä **6 kuukauden ajan** oireiden päättymisen jälkeen tilanteissa, joissa miehellä on todettu laboratoriotestillä varmistettu zikavirusinfektio tai miehellä on ollut zikavirusinfektioon sopivia oireita.
- **2–6 kuukauden ajan** miehen matkalta paluun jälkeen, jos hänellä ei ole ollut zikavirusinfektioon sopivia oireita. Varoajan suhteen voidaan soveltaa **tapauskohtaista arviointia** riippuen matkan kohteesta (kategorian 1 tai 2 alue) ja altistuksen todennäköisyydestä matkan aikana.

4. HOITO

Zikavirusinfektioon ei ole spesifistä lääkehoitoa vaan hoito on oireenmukaista. Zikavirusepäily tai todettu infektio eivät vaadi potilaan eristämistä.

5. TUTKIMUSINDIKAATIOT

Spesifinen diagnostiikka ei yleensä ole tarpeen esiintymisalueelta (kategoriat 1 ja 2 ECDC:n kartassa) palaavalta oireiseltakaan matkailijalta, vaan muut taudit (kuten samanlaisen oirekuvan aiheuttavat dengue- ja chikungunya-virusinfektiot) tulisi ensin sulkea pois.

Raskaana olevat naiset tutkitaan raskauden kestosta riippumatta seuraavin kriteerein:

a) Anamnestinen tieto matkasta zikaviruksen esiintymisalueella (kategoriat 1 ja 2 ECDC:n kartassa).

JA

b) Sairastunut joko matkan aikana tai 3 viikon sisällä paluusta.

JA

c) Jokin seuraavista oireista: Kuume, silmätulehdus, ihottuma, nivelkiput, lihaskivut. Mikäli raskaana olevan ainoa oire on kuume, hänet ohjataan naistentautien päivystykseen muun akuutin taudin poissulkemiseksi ensin. Jos zikavirusinfektion epäily vahvistuu, konsultoidaan naistentautien tai infektiotautien erikoislääkäriä.

Muiden potilasryhmien zikavirustutkimukset tehdään hoitavan lääkärin/infektiolääkärin harkinnan mukaan. Zikavirustutkimuksia voidaan harkinnanvaraisesti tehdä niille raskaana oleville oireettomille henkilöille, jotka ovat oleskelleet epidemia-alueella joko raskaana ollessaan tai raskautta edeltävästi 6 viikon aikana taannehtivasti viimeisistä kuukautisista laskettuna.

Mikäli oleskelu epidemia-alueella on tapahtunut tätä aiemmin, ei zikavirustutkimuksia ole tarpeen tehdä oireettomalta henkilöltä.

6. LABORATORIOTUTKIMUKSET

Tutkimuksilla pyritään osoittamaan akuutti zikavirusinfektio, mutta myös sulkemaan pois akuutit dengue – sekä chikungunya-virusinfektiot, jotka esiintyvät samoilla alueilla samankaltaisin oirein zikaviruksen kanssa.

Ensimmäisen sairausviikon jälkeen diagnostiikka painottuu vasta-ainetutkimuksiin. Vahvan flavivirusristireaktion vuoksi denguevirus-IgG -määritys on zikavirusinfektiossa positiivinen todennäköisesti viimeistään toisella sairausviikolla. Laboratorio suosittelee tarvittaessa uusintavasta-ainetutkimusta.

Koska diagnostiikka vaatii laboratoriossa erityisjärjestelyitä etenkin nukleiinihappo-osoitustutkimuksen osalta, tulee kliinisen virologian osasto 904:aan ottaa yhteyttä puhelimitse jo ennen näytteenottoa ja lähettämistä (näytteiden vastaanotto 02 3139163 tai toimisto 02 3139165 tai yl Tytti Vuorinen 050 463 7560).

Zikaviruksen osoittaminen

ZikaNhO (KL 21552) seerumista ja virtsasta otetaan oireiden alusta 4 viikkoon asti.

- Seerumista ja virtsasta tehdään omat tutkimuspyynnöt.
- Työdiagnoosi-kenttään tulee lisätä tieto zikavirusinfektion epäilystä ja sairastumispäivämäärä.
- Zikaviruksen nukleiinihappoa on osoitettavissa oireiden alkamisesta seeruminäytteestä ainakin viikon ajan, virtsasta hieman pidempään.

Muut verinäytteet

S-DeZAgAb (KL 21554): Dengue-ja zikavirus-pakettitutkimus, joka sisältää osatutkimukset

- 21086 S-DengAg: Dengue-virus, antigeeni
- 4627 S-DengAbG: Denguevirus, IgG vasta-aineet
- S-DengAbM: Denguevirus, IgM vasta-aineet
- 21551 S-ZikaAbM: Zikavirus, IgM-vasta-aineet

S-ChikVAb (KL 6038)

7. TYÖNJAKO

Zikavirusepäilyt voidaan tutkia perusterveydenhuollossa.

Infektiolääkärikonsultaatiot zikavirusepäilyistä pyydetään keskittämään virka-ajalle maanantaista perjantaihin, puh. (02) 313 3598, päivystysaikana on välttämättömissä tapauksissa mahdollista kysyä neuvoa HUS:n infektiopäivystäjältä, puh. 09 4711 (vaihde).

Raskaana olevat naiset, joilla todetaan zikavirustartunta, ohjataan ottamaan yhteyttä Tyksin äitiyspoliklinikalle tarkempiin tutkimuksiin, puh. (02) 313 1320. Naistentaudeilla on omat sisäiset ohjeensa tarkemmista tutkimuksista.

8. LISÄTIETOA

THL:n verkkosivut: <https://www.thl.fi/fi/web/infektiotaudit/taudit-ja-mikrobit/virustaudit/zika>

Dokumentin www-linkit tarkistettu 15.11.2017.
